

Т.В. Березянюк (Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна)

НАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВПЛИВУ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ

У статті розглянуто проблеми й основні маніпулятивні тактики впливу корпоративного сектору, збереження контролю над прибутком і владою. Наведено результати законотворчої діяльності Верховної Ради України за п'яту та шосту сесії в галузі регулювання діяльності корпоративного сектору.

Ключові слова: корпоративний сектор, регулювання, законотворчість, економічна політика.

Табл. 1. Літ. 10.

Т.В. Березянюк (Национальный университет пищевых технологий, г. Киев, Украина)

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВЛИЯНИЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА

В статье рассматриваются проблемы и основные манипулятивные тактики воздействия корпоративного сектора, сохранения контроля над прибылью и властью. Приведены результаты анализа законотворческой деятельности Верховного Совета Украины за пятую и шестую сессии в области регулирования деятельности корпоративного сектора.

Ключевые слова: корпоративный сектор, регулирование, законотворчество, экономическая политика.

T.V. Berezianko (National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine)

NATIONAL PROBLEMS IN LEGISLATIVE REGULATION OF THE CORPORATE SECTOR'S INFLUENCE

The article considers the problems and the basic manipulative tactics within the influence of the corporate sector which is maintaining the control over profits and power. The results of the analysis of the legislative activity of the Verkhovna Rada of Ukraine during the 5th and 6th sessions in the field of the corporate sector activity regulation are presented.

Keywords: corporate sector; regulation; legislation activity; economic policy.

Постановка проблеми. У розвиненій Європі головним регулятором розвитку є збалансована інституціональна система. 87% вимог ЄС до законодавчої трансформації в Україні (13 з 15 пунктів) стосуються діяльності корпоративного середовища [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Негативно оцінюють національне ділове середовище такі західні та національні експерти-аналітики: Дж.К. Гелбрейт [2], М. Іоргачева [3], Р. Каплан [10], Є. Кібенко [4], П. Круш [5], В. Литвин [7], Д. Нортон [10], Е. Тоффлер [8], М. Хопкінс [9].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Поряд з усвідомленням того, що досконалої моделі корпоративного управління в ринковому просторі все ще не знайдено, в органах державного управління спостерігаються дві протилежні тенденції: з одного боку – гальмування позитивних змін на рівні компаній, з іншого – хронічне відставання при вирішенні нагальних проблем корпоративного управління та регулювання корпоративного середовища.

Етап формування контролю над системою національного законодавства об'єктивно обумовлений не тільки характером розвитку корпоративного сектору, а й обраною системою ринкової регуляції, що потребує дослідження.

Мета дослідження полягає у розгляді проблем й основ маніпулятивних тактик впливу корпоративного сектору, збереження контролю над прибутком і владою.

Основні результати дослідження. Економічна поведінка потужних корпоративних структур і мажоритарних власників трансформується із вольових актів у законодавчі норми, які закріплюють корпоративну фінансову міць у законодавчу владу.

Головними проблемами на рівні компаній корпоративного сектору на даний час вважаються:

1. Недостатня врегульованість стосунків із приводу *відносин власності*. Саме в цій сфері існує значна кількість корпоративних конфліктів. Найбільші з них викликані процесами консолідації власності, відсутністю визначеності держави у праві доступу до тіньового та спекулятивного капіталу до управління об'єктами реальної економіки (у ЄС діє норма, за якої купівля пакета акцій від 2% вимагає надання підтвердження легальності доходів та отримання дозволу на викуп від антимонопольного регулятора).

2. *Відсутність чітких, недвозначних внутрішніх процедур і регламентів*, в тому числі щодо злиття та поглинення. Як інструмент використовуються: низка паралельних зборів, іноді навіть діють декілька голів правління; ігнорування загальних зборів з метою їх зриву; учасниками та ініціаторами корпоративного конфлікту стають обласні та міські державні адміністрації, які приймають сторону учасника, що обіцяє більший рівень податкових і спонсорських відрахувань до місцевих програм.

3. *Організаційні проблеми*. Проведення реструктуризації корпорації, зміна форми її ринкового існування супроводжується цілковитим знеціненням вартості акцій однієї групи акціонерів і встановленням контролю за бізнесом із боку іншої. Реструктуризація відбувається за 3 основними шляхами з модифікаціями: консолідація пакетів акцій, які належать керівництву та працівникам у новій організації, що дає можливість «перекачувати» активи за межі підприємства, а згодом за допомогою використання реєстратора — заміни власників; обмін цінних активів підприємства на корпоративні права у створених нових акціонерних товариствах, від участі в яких частина акціонерів просто усунена; передача майна в оренду. Цей шлях залишається ефективним уже багато років.

Останнім часом активну участь у перерозподілі власності та набутті контролю беруть фінансові структури й оператори цінних паперів. Головними інструментами втручання є конвертація боргів у частку в статуті, позадозвільний продаж активів і майна через інструмент преференційного продажу банківської або податкової застави.

4. З метою перерозподілу статутних прав використовуються *позовні права міноритарних акціонерів* для набуття переваг у вирішенні спорів через судові інстанції.

5. Як дієвий маніпулятивний інструмент у корпоративному секторі використовується процедура *фіктивного банкрутства*. Часто банкрутство, як і реорганізація, стають засобом звільнення від обтяжливих фінансових зобов'язань, уникнення правил і процедур. Національне законодавство залишає поза увагою цей напрямок уже біля 10 років.

Економічна політика держави протягом V-ої та VI-ої сесій була представлена 934 законопроектами та змінами до чинних законів [1; 7]. Крім того, за період діяльності Верховної ради п'ятого та шостого скликання зареєстровано 456 законопроектів і змін до них з приводу регулювання підприємницької діяльності, із яких прийнято 49, або 10,7%. За умов законодавчої безсистемності у сфері регулювання активного розвитку набула підзаконна нормотворчість: лише за період з 01.07.2007 по 01.07.2009 було прийнято понад 450 підзаконних нормативних актів з регулювання підприємницької діяльності (без урахування змін у податковій і банківсько-фінансовій сферах). *Економічна політика* щодо господарського сектору зосереджувалась навколо питання приватизації та регулювання правовідносин власності. В період з 2007 р. по 2009 р. зареєстровано 168 законопроектів, прийнято 13 законодавчих норм (7,7%). Регулювання стосувалось тільки питань продовження процесів роздержавлення. Слід зазначити, що найсерйознішою проблемою в означеному напрямку залишається позаправовий метод набуття власності на мікро- та макрорівнях, упорядкування процесів переходу прав, стримування грін-мейлу у корпоративному секторі (це питання намагається впорядкувати лише один законопроект галузевого рівня 3011 — щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств).

Таблиця 1. Напрямки економічної політики в національній законотворчості [8]

Показник	2007–2009 рр.*		2010–2012 рр.***	
	Прийнято, %	Напрямок впливу	Прийнято, %	Напрямок впливу
Приватизація, регулювання правовідносин власності	7,7	Позаправовий метод набуття власності й переходу прав на мікро- та макрорівнях	11,2	Впровадження державного реєстру, прозорість процесів реєстрації
Податкове регулювання прибуткової діяльності	13,3**	Забезпечення наповнення та зв'язування бюджету	17,8	Перенесення опозиційної боротьби на економічне законодавство
Галузеве спрямування	14,4	Забезпечення короткострокових преференцій	24,3	Використання галузевого засобу реалізації вузьких інтересів

* Відкликано, відхилено та повернуто суб'єкту законодавчої ініціативи від 50 до 90% законопроектів. Вплив політичного чинника та конфлікт бізнес-інтересів призвів до стагнації у просуванні України в напрямку ринкового реформування національного суспільства й створення інституціональних засад для розвитку економіки.

** Період активної маніпулятивної практики, конфлікту інтересів експортерів та імпортерів, використання преференцій за ситуативним принципом і доступом на можливості впливу. Особливо ця тенденція прослідковується з початком світової фінансової кризи та вступом країни до СОТ.

*** Період посилення економічно виправданих, системних або пакетних дій, спрямованих на відновлення економічної потужності реального корпоративного сектору.

За напрямками регулювання переважна більшість законотворчої уваги була сконцентрована на галузевих і комерційних преференціях (41,7%), регуляторна політика та фіскальні засоби вирішення питань майже ідентичні (32% та 26%); соціальний чинник в антикризовому регулюванні займає 20%; державна економіка та контроль за діяльністю у корпоративному секторі — 11,9% та 7,1% відповідно; захист власності — 4,8%; регулювання менеджменту — 2,4% у загальних обсягах діяльності.

Головним чинником, що перешкоджає стабілізації норм інституціонального впливу, є конфлікт інтересів і векторів впливу, відсутність визначеності у тактичних методах досягнення мети, протистояння політичних і владних сил, відсутність концепції та стратегії економічного розвитку суспільства. Впливовим чинником загострення проблем є різнонаправленість зовнішніх вимог і внутрішніх потреб.

Стан сучасного українського корпоративного права може бути визначений як:

- безсистемний у розвитку (відсутність єдиної концепції формування корпоративного законодавства та загальної методології); штучний характер більшості правових приписів; неврахування сучасного досвіду правового регулювання, тенденцій глобального реформування корпоративного права; запозичення закордонного досвіду без чіткого розуміння мети регулювання; низький рівень юридичної техніки (відсутність єдиної термінології, суперечливість норм, наявність великої кількості дублюючих одна одну норм, юридична невизначеність норм, їхня декларативність);
- в українському корпоративному праві взагалі немає багатьох класичних правових інститутів, без яких будь-яка модель регулювання корпоративних відносин є дефектною;
- відсутність диференційованого підходу до визначення правового статусу.

Висновки. Підсумовуючи основні результати аналізу, постійного моніторингу розвитку національного законодавства, слід зазначити, що впровадження командного підходу в законотворчість уже приносить перші позитивні наслідки — посилення результативності регулюючого впливу.

Подальші напрямки роботи. Оскільки системою реалізації влади в корпоративному секторі є договір, то логічно очікувати з боку суспільства та держави конвертації поступок у системі розподілу й економічній активності в стандартизовані умови економічної взаємодії триграми «суспільство — держава — корпоративний сектор».

1. Актуальні питання кодифікації законодавства України (Випуск 1) / За ред. В.О. Зайчука. — К.: ІЗВРУ, 2009. — 232 с.
2. Гелбрейт Дж.К. Суспільство блага. Пора гуманності. — К.: Скарби, 2003 — 260 с.
3. Лоргачева М.І. Кодекси корпоративного управління — напрямок розвитку корпоративних відносин у країні // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2011. — №41(1). — С. 193—201.
4. Кібенко Є.Р. Глобальна реформа корпоративного права ЄС // www.lawyer.org.ua.
5. Круш П.В. Організаційно-правові аспекти діяльності акціонерних товариств в Україні // Економічний простір. — 2008. — №13. — С. 283—289.
6. Пленарні засідання // Верховна Рада України // iportal.rada.gov.ua.

7. Проблеми законодавчого забезпечення пріоритетних сфер суспільних відносин (на основі аналізу законопроектів, включених до порядку денного шостої та сьомої сесій Верховної Ради України постійного скликання) / За ред. В.М. Литвина. — К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2011. — Т. 3. — 531 с.

8. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Революционное богатство. — М.: АСТ МОСКВА; ПРОФИЗДАТ, 2008. — 569 с.

9. Hopkins, M. (2004). Corporate social responsibility: an issues paper. Working paper N27. Geneva, Policy Integration Department. 31 p.

10. Kaplan, R.S., Norton, D.P. (2005). Creating the Office of Strategy Management. 71 p.

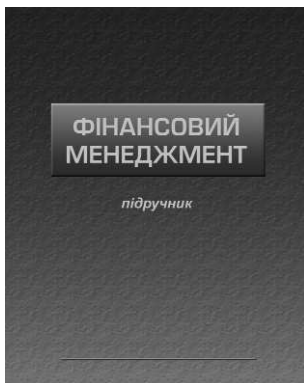
Стаття надійшла до редакції 17.01.2013.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Фінансовий менеджмент: Підручник / За наук. ред. д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка. — К.: Національна академія управління, 2011. — 506 с. Ціна без доставки — 112 грн.

Авторський колектив: М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, М. П. Денисенко, О. А. Кириченко, О. І. Соскін, К. С. Горячева.

Має гриф підручника від Міносвіти України.

У даному підручнику, котрий дає системне і змістовне уявлення щодо управління капіталом у всіх його формах. Комплекс питань, що стосуються фінансово-кредитних відносин на макро- і мікрорівні з точки зору міжнародних стандартів фінансового розвитку, дозволяє сформулювати у читача глибоке уявлення про взаємозв'язки комерційної діяльності підприємств з державним механізмом регулювання монетарної сфери через розробку і реалізацію фінансової і грошово-кредитної політики в Україні.

Включає тезаурус з більш як 700 понять, використаних у підручнику.

Представляє інтерес для студентів вищих навчальних закладів, наукових працівників, викладачів, аспірантів, практичних працівників, а також усіх тих, хто цікавиться фінансовим менеджментом.